

Міністерство освіти і науки України  
Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України  
Національна академія наук України  
Одеський державний екологічний університет  
Національний ботанічний сад імені М. М. Гришка

## **МАТЕРІАЛИ**

**П'ятої Всеукраїнської науково-практичної конференції  
«Євроінтеграція екологічної політики  
України»**

**25-26 жовтня 2023 р.**

**м. Одеса**

Одеса

Одеський державний екологічний університет

2023

УДК 502.34:327

*М 34*

Матеріали П'ятої Всеукраїнської науково-практичної конференції «Євроінтеграція екологічної політики України». Одеса: Одеський державний екологічний університет, 2023. 552 с.

**ISBN 978-966-186-277-6**

Видаються за рішенням оргкомітету конференції.

П'ята Всеукраїнська науково-практична конференція «Євроінтеграція екологічної політики України» проведена кафедрою екологічного права і контролю Одеського державного екологічного університету та Національного ботанічного саду імені М.М. Гришка НАН України. В роботі конференції прийняли участь представники Міністерства екології та природних ресурсів України, Державної екологічної інспекції України, органів місцевого самоврядування, Національної Академії наук України, вищих та загальноосвітніх навчальних закладів, установ природно-заповідного фонду України, суб'єкти господарювання.

В збірнику наведені матеріали, які висвітлюють головні екологічні питання України і їх вирішення шляхом Євроінтеграційного процесу збереження довкілля.

**УДК 502.34:327**

Відповідальний за випуск:

кандидат географічних наук, доцент

Бургаз О.А.

Матеріали видаються у авторській редакції і відповідальність за їх зміст несуть автори. Оргкомітет конференції претензії з цього приводу не приймає.

**ISBN 978-966-186-277-6**

© Одеський державний  
екологічний університет, 2023

Тимощук М.О., Тимощук М.О. <b>ДУАЛІЗМ ЕКОНОМІКИ СПІЛЬНОГО СПОЖИВАННЯ: ЕКОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ</b> .....	374
Тимощук М.О., Корольов О.Ю. <b>ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИМОГ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ»</b> .....	377
Шевченко А.А., Фірса Д.Р. <b>КОНЦЕПЦІЯ «НУЛЬОВИХ ВІДХОДІВ» ТА РЕЗУЛЬТАТИ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ В РОЗВИНЕНИХ КРАЇНАХ СВІТУ</b> .....	383
Височанська М.Я., Ше В.В. <b>СУЧАСНІ ПІДХОДИ І МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ ЕКОЛОГО- ЕКОНОМІЧНОГО СТАНУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ</b> .....	387

**Секція ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЕКОЛОГІЧНОГО  
ПРАВА**

Sharovalov Ye., Sharovalov V. <b>SYSTEMATIZING EUROPEAN ENVIRONMENTAL LAW: INSIGHTS FROM AN INNOVATIVE ONTOLOGICAL FRAMEWORK</b> .....	389
Владимирова О.Г. <b>ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРОМИСЛОВОГО ЗАБРУДНЕННЯ</b> .....	392
Красник В.М., Невара Л.М. <b>ПІДХІД ЄС ДО КЛІМАТИЧНИХ ЗМІН</b> .....	396
Чеболда І.Ю., Кузик І.Р. <b>ВІДПОВІДНІСТЬ ПАРАМЕТРІВ ЯКОСТІ ПИТНОЇ ВОДИ ЄВРОПЕЙСЬКИМ ТА НАЦІОНАЛЬНИМ СТАНДАРТАМ (НА ПРИКЛАДІ СМТ. ПІДВОЛОЧИСЬК ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ)</b> .....	401
Кришталь Г.О., Брюховецька І.О. <b>ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА В УКРАЇНІ</b> .....	404
Гуцалюк В.В. <b>ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІНСРУМЕНТІВ НОРМАТИВНОЇ СИЛИ ЄС ДЛЯ ПРИСКОРЕННЯ «ЗЕЛЕНОГО ПЕРЕХОДУ» УКРАЇНИ</b> .....	407

## ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИМОГ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО УПРАВЛІННЯ ВІДХОДАМИ»

*Тимошук М.О., Корольов О.Ю.*

*Одеський державний екологічний університет*

Управління відходами є одним з найважливіших питань сучасної України. Закон України “Про управління відходами” був прийнятий з метою вирішення масштабної та довготривалої проблеми поводження з відходами. Цей закон спрямований на забезпечення законодавчого та нормативно-правового регулювання відносин у сфері управління відходами з урахуванням вимог відповідних європейських директив. Однак, його реалізація стикається з численними проблемами, які потребують подальшого дослідження та аналізу.

Метою цієї статті є аналіз проблем, які виникають при реалізації Закону України “Про управління відходами”, та пошук можливих шляхів їх вирішення. Вибір цього напрямку дослідження обумовлено актуальністю проблеми управління відходами в Україні, а також необхідністю подальшого удосконалення законодавчої бази в цьому напрямку.

Закон України “Про управління відходами” був прийнятий 20 червня 2022 року і набув чинності 9 липня 2023 року [1]. Цей закон був прийнятий на заміну Закону України від 05 березня 1998 року № 187/98-ВР «Про відходи». З прийняттям закону «Про управління відходами» було скасовано всі підзаконні нормативно-правові акти, які регулюювали питання поводження з відходами і пов’язані із Законом «Про відходи», а саме:

- Порядок ведення реєстру об’єктів утворення, оброблення та утилізації відходів (постанова Кабінету Міністрів України від 31 серпня 1998 року № 1360);

- Порядок ведення реєстру місць видалення відходів (постанова Кабінету Міністрів України від 03 серпня 1998 року № 1216);

- Порядок ведення державного обліку та паспортизації відходів (постанова Кабінету Міністрів України від 01 листопада 1999 року № 2034);

- Інструкцію про зміст і складання паспорта місць видалення відходів (наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України від 14.01.1999 № 12, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 03.02.1999 за № 60/3353);

- Форму реєстрової картки об’єктів утворення, оброблення та утилізації відходів та Інструкції щодо її складання (наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища та ядерної безпеки України від 17.02.1999 № 41, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 18.03.1999 за № 169/3462);

- Типову форму первинної облікової документації № 1-ВТ «Облік відходів та пакувальних матеріалів і тари» та Інструкції щодо її заповнення (наказ Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 07.07.2008 № 342, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 09.09.2008 за № 824/15515);

- Рішення Державної служби України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва від 15.07.2014 № 33 «Про необхідність усунення Міністерством охорони здоров'я України порушень принципів державної регуляторної політики згідно з вимогами Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»;

- Класифікатор відходів ДК 005-96 (затверджений та введений в дію наказом Держстандарту України від 29.02.1996 № 89).

Закон «Про управління відходами» встановлює порядок збирання, вивезення та оброблення муніципальних відходів, забезпечує впровадження їх роздільного збирання та рециклінгу, передбачає вимоги до якісного надання послуги з управління відходами та нарахування плати за таку послугу[1].

Метою Закону є удосконалення системи управління відходами, забезпечення законодавчого та нормативно-правового регулювання відносин у сфері управління відходами з урахуванням вимог відповідних європейських директив. Закон спрямований на запобігання або зменшення утворення відходів, сприяння підготовці їх до повторного використання і відновленню як вторинної сировини та енергетичних ресурсів, створення відповідної інфраструктури об'єктів управління відходами.

Закон про управління відходами гармонізує українську систему з європейськими стандартами. Законом передбачено наступні зміни в управлінні відходами:

- Нова дієва дозвільна система;
- Децентралізація управління відходами;
- Багаторівневе планування;
- Розбудова інфраструктури;
- Європейські принципи – ієрархія управління відходами, розширена відповідальність виробника, «забруднювач платить».

Також закон впроваджує Національний перелік відходів та інформаційну систему управління ними, що значно спростить облік відходів [2].

Закон «Про управління відходами» врегульовує питання дозвільної системи, визначає необхідний пакет документів для отримання дозволів, приналежність їх до відповідних реєстрів і передбачає подання електронної звітності завдяки сервісам «ЕкоСистеми».

Закон також урегульовує питання розділення повноважень між міністерствами, органами місцевого самоврядування та місцевими органами влади. Відтепер встановлено належне регулювання ринку відходів, прописані чіткі правила співпраці органів місцевого самоврядування, інвесторів, переробних підприємств, виробників продукції та товарів, що дозволяють надавати якісні та доступні послуги у сфері управління відходами. Постановою КМУ від 7 липня 2023 р. № 695 затверджено «Порядок здійснення контролю за виконанням інвестиційних програм у сфері управління побутовими відходами» [3], згідно з вимогами якого контроль за виконанням інвестиційних програм суб'єктів господарювання здійснюватиметься виконавчими органами сільських, селищних, міських рад».

Нове законодавство передбачає рух від державного плану управління

відходами аж до планів управління відходами підприємств. Постановою КМУ від 30.06.2023 р. № 667 затверджено «Порядок розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами» [4]. Саме вони стануть частиною Національного плану управління відходами.

На сьогодні обласні військові адміністрації вже розробили 15 проєктів регіональних планів управління відходами [2].

Рамковий Закон не буде дієвим без подальшого розвитку секторального законодавства. Саме галузеві законопроєкти покликані дати початок системі розширеної відповідальності виробника (РВВ).

Вже розроблені проєкти Законів України «Про упаковку та відходи упаковки», «Про відходи електричного і електронного обладнання». У роботі законопроєкт «Про батареї і акумулятори».

Підготовлені два законопроєкти «Про управління відходами видобувної промисловості» та «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо екологічного податку, що справляється за захоронення відходів та розміщення відходів видобувної промисловості».

Для реалізації положень Закону України «Про управління відходами» передбачена розробка Міндовкіллям 17 нормативно-правових актів, деякі з них вже ухвалені, деякі готуються до подання до КМУ, інші – проходять процедуру узгодження, частина знаходиться на фінальній стадії розробки [2], а саме:

#### **Ухвалені:**

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 30 червня 2023 р. № 667 «Про затвердження Порядку розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами».
2. Постанова Кабінету Міністрів України від 19 червня 2023 р. № 625 «Деякі питання поводження з побутовими відходами в особливих умовах».
3. Постанова Кабінету Міністрів України №1073 «Про затвердження Порядку поводження з відходами, що утворились у зв'язку з пошкодженням (руйнуванням) будівель та споруд внаслідок бойових дій, терористичних актів, диверсій або проведенням робіт з ліквідації їх наслідків».
4. Про затвердження Порядку розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами
5. Деякі питання поводження з побутовими відходами в особливих умовах

#### **На стадії підготовки до винесення на розгляд КМУ:**

1. Проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання віднесення речовин або предметів до побічних продуктів».
2. Проєкт постанови КМУ «Внесення змін до Положення Міндовкілля».
3. Проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку класифікації відходів та Національного переліку відходів».
4. Проєкт постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання оголошення припинення статусу відходів».

### **Розроблені та знаходяться на погодженні з ЦОВВ:**

1. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Порядок створення та адміністрування інформаційної системи управління відходами».
2. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку подання декларації про відходи та її форми».
3. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з управління небезпечними відходами».
4. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку виявлення та обліку відходів, власник яких не встановлений».
5. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі (відмови у видачі, анулювання) дозволу на здійснення операцій з оброблення відходів».
6. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку розроблення, погодження та затвердження місцевих планів управління відходами».
7. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження технічних вимог до експлуатації установок зі спалювання відходів та установок із сумісного спалювання відходів».
8. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу об'єктів оброблення відходів».
9. Проект Постанови «Про затвердження Технічного регламенту класифікації небезпечності, маркування та пакування хімічної продукції».

### **На фінальній стадії розробки:**

1. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національного плану управління відходами», який включатиме Національну програму запобігання утворенню відходів та Національну програму зменшення захоронення біовідходів.
2. Проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження порядку надання письмової згоди (повідомлення) на транскордонне перевезення небезпечних відходів та висновку на транскордонне перевезення відходів».
3. Проект наказу Міндовкілля «Про затвердження порядку розроблення планів управління відходами підприємств, установ та організацій».
4. Проект наказу Міндовкілля «Про затвердження порядку державного обліку відходів та подання звітності».
5. Проект наказу Міндовкілля «Про затвердження форми та порядку обліку відходів».

Хоча Україна робить значні кроки на шляху до покращення управління відходами, реальних, працюючих механізмів для повторного використання, переробки відходів поки що недостатньо. Це свідчить про низький рівень інвестицій в сучасну відходозбережувальну інфраструктуру.

В Українському законодавстві передбачено створення впровадження

нових механізмів для повторного використання, переробки та утилізації відходів. Однак, цей процес потребує значних інвестицій та модернізації існуючих об'єктів обробки відходів. Зокрема, потребуються кошти для закриття та рекультивації полігонів, які наразі не відповідають вимогам закону.

Ще однією проблемою в галузі управління відходами є проблеми з управлінням відходами на рівні підприємств, а саме:

- Недостатність усвідомлення та дотримання вимог щодо сортування відходів та їх обробки на рівні підприємств. Проблема відходів українських підприємств пов'язана зі значними масштабами ресурсокористування, застарілою технологічною базою, обмеженою кількістю надійних підприємств-партнерів, які дійсно мають ліцензію на утилізацію промислових відходів. З січня 2018 року у Закон «Про відходи» було внесено зміни, які суворо зобов'язують сортувати сміття та забороняють захоронення на полігонах неперероблених твердих відходів. Але на цьому контроль закінчився. А з прийняттям нового закону і з припиненням чинності відповідних нормативно-правових актів здійснення будь-якого контролю за дотриманням вимог законодавства про відходи взагалі стало неможливим.

- Недостатність мотивації для підприємств щодо ефективного управління відходами. Зокрема, йдеться про розробку секторального законодавства щодо ефективного управління відходами видобувної промисловості, впровадження в Україні розширеної відповідальності виробника, створення економічних інструментів стимулювання розвитку галузі та посилення адміністративної відповідальності за порушення встановлених правил.

- Проблеми з документацією та звітністю. Існуюча система документування операцій з основними засобами та нематеріальними активами, а також існуючі форми звітності не відповідають потребам обліку на макрорівні. Основні проблеми полягають: у відсутності об'єктів з утилізації відходів, неефективності контролю за навколишнім середовищем та необхідної практики управління, в неефективних регуляційних та законодавчих нормах, у незаконній утилізації відходів та створенні стихійних звалищ, у фінансових перешкодах та відсутності єдиної організаційної структури.

Недостатнє управління відходами в Україні призводить до ряду серйозних екологічних проблем. Зокрема, в Україні немає ефективної системи поводження з промисловими і побутовими відходами, що призводить до збільшення обсягів їх накопичення. Це створює реальну загрозу для довкілля.

Недостатнє управління відходами не лише шкодить довкіллю, але й може мати негативний вплив на здоров'я населення. Зокрема, планування та реалізація регіонального плану управління відходами можуть призвести до зростання техногенного навантаження на довкілля, що може негативно вплинути на здоров'я населення.

Соціальне узгодження та публічна освіта є ключовими інструментами для покращення ситуації з управлінням відходами. Важливо забезпечити, щоб громадськість була повністю проінформована про проблеми, пов'язані з управлінням відходами, а також про можливості та переваги повторного використання та переробки відходів.



## Рекомендації та висновки

Верховна Рада України прийняла Закон “Про управління відходами”, який має на меті удосконалення системи управління відходами, забезпечення законодавчого та нормативно-правового регулювання відносин у сфері управління відходами. Цей Закон – це перша реальна можливість запровадити європейський підхід управління відходами.

Для забезпечення моніторингу та контролю поводження з відходами буде діяти інформаційна система, яка включатиме відомості про номенклатуру та кількість відходів, що утворюються, перероблюються, утилізуються та видаляються. Важливим інструментом контролю стане створення Національного реєстру джерел утворення відходів, потужностей у сфері поводження з ними та системи звітності суб’єктами господарювання.

Сприяння співпраці між державою та бізнесом є ключовим для успішного розвитку економіки. Це дозволить зробити співпрацю ефективною та створить умови для об’єднання зусиль державного та громадського секторів із метою вирішення суспільно значущих питань. Зокрема, співпраця з громадськістю може бути забезпечена через угоди, довгострокові контракти, інформаційну взаємодію, участі в законотворчому процесі, розробці і здійсненні соціальних програм.

## Перелік посилань

1. Про управління відходами: Закон України від 20.06.2022р. № 2320-IX  
URL/<https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2320-20>.

2. Як відбуватиметься реформа управління відходами: роз’яснення Міндовкілля. <https://ukraine-oss.com/yak-vidbuvatymetsya-reforma-upravlinnya-vidhodamy-roz%CA%BCyasnennya-mindovkillya>.

3. Деякі питання виконання інвестиційних програм у сфері управління побутовими відходами: Постанова КМУ від 7 липня 2023 р. № 695.  
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2023>.

4. Про затвердження Порядку розроблення та затвердження регіональних планів управління відходами: Постанова КМУ від 30.06.2023 р. № 667.  
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/667-2023>